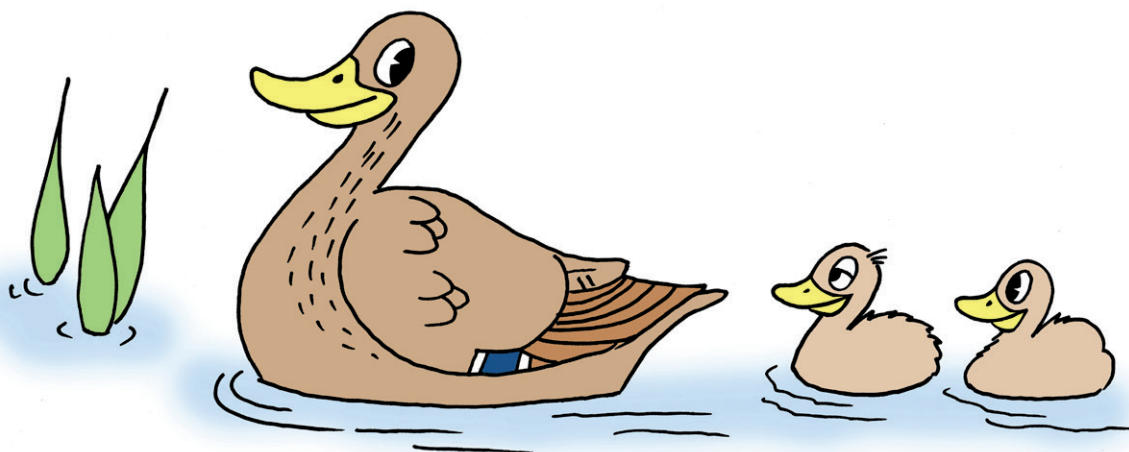

Barnens fågelvecka

Tecken på häckning

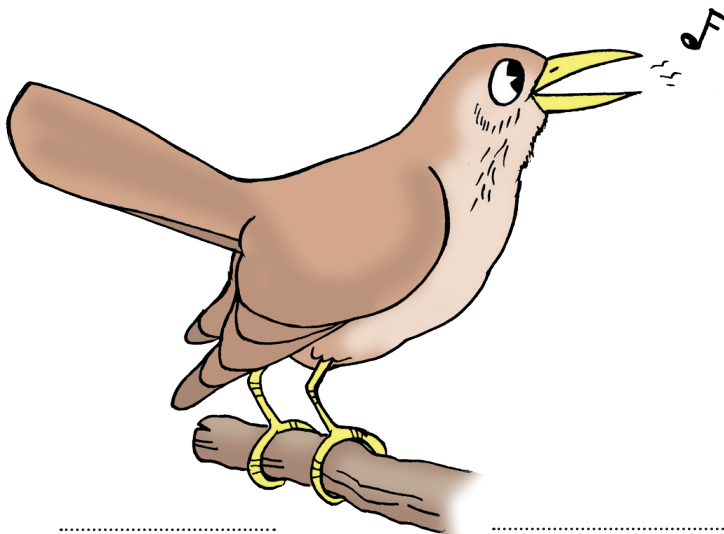
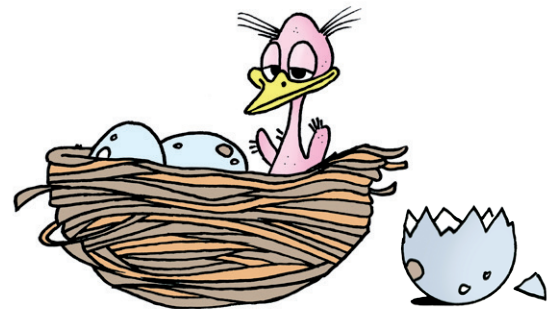
Barnens fågelvecka

– Info om tecken på häckning

■ Om du tittar noga omkring dig då du rör dig i naturen får du lätt syn på de vanligaste fågelarternas bon. I fågelholkar är det lätt att få syn på fåglar som flyger ut och in. Det är ändå inte nödvändigt att hitta bon och holkar – det finns flera andra sätt att ta reda på om fågeln häckar.

Tecken på att fågeln häckar:

1. Fågeln sjunger
2. Fågeln hämtar eller bär på bomaterial (t.ex. kvistar, gräs, mossa)
3. Fågeln bygger bo (t.ex. en hackspett hackar i ett träd).
4. Fågeln besöker ofta en möjlig boplats (t.ex. under en takkant).
5. Fågeln ruvar i boet (sitter stilla)
6. Fågeln bär på föda (t.ex. larver)
7. Fågeln varnar eller anfaller ett rovdjur (t.ex. en kråka)
8. Det hörs ljud av fågelungar från ett bo eller en holk
9. Fågelungarna har lämnat boet

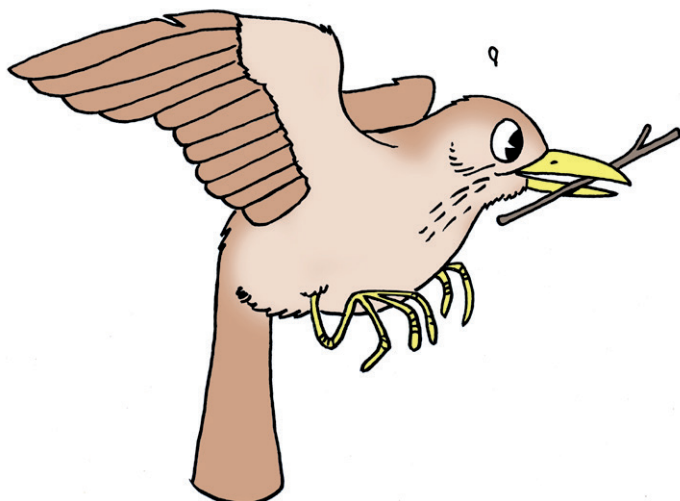

1. Fågeln sjunger

■ Många fågelhannar sjunger i häckningstid men det är inte för att glädja människor, sången är ett viktigt meddelande åt andra fåglar. Med sången lockar hannen till sig en hona och berättar samtidigt att boplatsen är upptagen. Vissa sångare upprepar samma korta strof många gånger (t.ex. talgoxen, bofinken) medan andra drillar långt och varierande (t.ex. koltrasten, näktergalen). Oftast låter det vackert i mänskliga öron, med undantag för kråkans sång då kanske!

UPPTÄCK SÅ HÄR: Var tyst och stilla och lyssna noga. Fåglar låter mycket i allmänhet men sången är vanligtvis ihållande eller upprepas och pågår längre än t.ex. korta och skarpa varningslåten (tecken på häckning nr 7).

TIPS: Många fåglar sjunger ivrigt redan tidigt på morgonen.

2. Fågeln hämtar eller bär på bomaterial

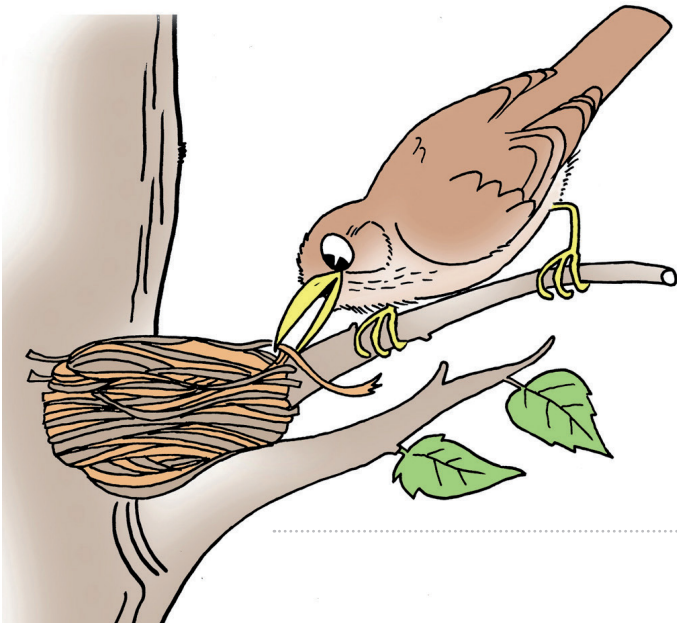
■ De flesta fåglar bygger bon med material ur omgivningen. De behöver göra många turer för att hämta material, så det är lätt att få syn på fåglar som bär på bomaterial.

Typiskt material är bl.a.:

- Kvistar (t.ex. kråka och skata).
- Gräs och andra växter (t.ex. svartvit flugsnappare, vattenfåglar).
- Mossa (t.ex. mesar).
- Lera (t.ex. svalor).
- Djurpäl och små dun (t.ex. mesar).

UPPTÄCK SÅ HÄR: Titta noga på fåglar som flyger eller rör sig på marken. Har de något i näbben? Plockar de något från marken?

TIPS: Dagen före utflykten kan ni lägga ut hundhår på marken eller på grenar t.ex. i skogsbrynet. Om håren har minskat eller försvunnit nästa dag, lägg ut mera under utflykten och spana efter fåglar som kommer till platsen för att hämta mera hår. Viktigt att pälsen är fri från lopp- och fästingmedel. Använd inte päls från långhåriga hundar då fågelungarna kan trassla in sig.

3. Fågeln bygger bo

■ De flesta fåglar försöker gömma sina bon, men några placerar dem fullt synligt. Det är enklast att få syn på hackspettar som hackar ut håligheter, kråkfåglar som gör stora bon av kvistar och vattenfåglar som samlar ihop till en bohög.

Upptäck så här:

- **Hackspettar:** lyssna efter hackande ljud
- **Kråkfåglar:** spana upp i träden och titta efter fåglar som bär kvistar
- **Vattenfåglar:** spana efter fåglar t.ex. från ett fågeltorn. Följ (med blicken) fåglar som bär på bomaterial.

4. Fågeln besöker ofta en möjlig boplats

■ Fastän det är omöjligt att få syn på ett fågelbo kan fågeln avslöja var det finns med sitt beteende. Om fågeln upprepade gånger rör sig fram och tillbaka till och från en viss plats finns där troligen ett bo.

Typiska arter:

- **Svalor** (under takkanter, in i förfallna uthus).
- **Sparv, pilfink, grå flugsnappare och sädesärta** (mellan stenar, i en vedhög, i ett skrymsle i en byggnad, i en ventil, på takåsen, i elstolpens ihåliga tvärgående rör)

UPPTÄCK SÅ HÄR: Följ med vad fåglarna gör – rör de sig fram och tillbaka till samma plats?

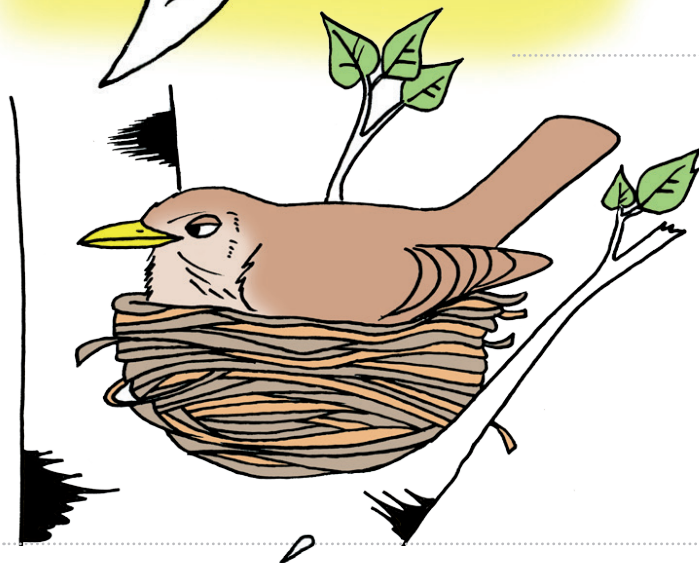
5. Fågeln ruvar i boet

■ En fågel som ruvar är ofta svår att få syn på eftersom den försöker gömma sig.

Det är enklast att få syn på ruvande vattenfåglar som svanar, doppingar och måsar.

UPPTÄCK SÅ HÄR: Det gäller att titta noga. Försök hitta:

- Vattenfågel som sitter stilla (ser den ut att sitta i ett bo?).
- Fågelbon i träd eller på andra platser (använd kikare för att försöka se om det sitter en fågel i boet).

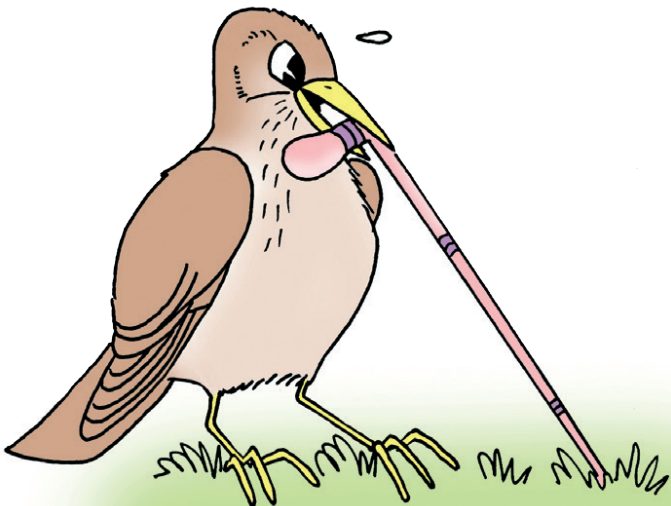
6. Fågeln bär på föda

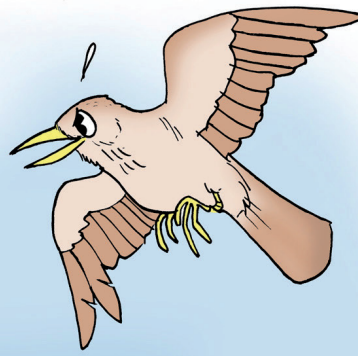
■ Fågelarter med ungar som stannar i boet efter att de kläcks ur äggen, behöver mata ungarna tiotals eller till och med hundratals gånger per dag. När fågeln har ungar att mata är den hela tiden ute på jakt efter mat att bära till boet.

Typisk mat:

- De flesta landfåglar: insekter, larver, dagmaskar och andra småkryp.
- Rovfåglar: bytesdjur som är typiska för arten, t.ex. sorkar.
- Vattenfåglar: ungar lämnar ofta boet snart och hittar ofta mat själva. Fåglar som äter fisk matar ofta sina ungar med småfisk på strandklippor.

UPPTÄCK SÅ HÄR: Titta noga på fåglar som flyger (och simmar). Har de något i näbben?

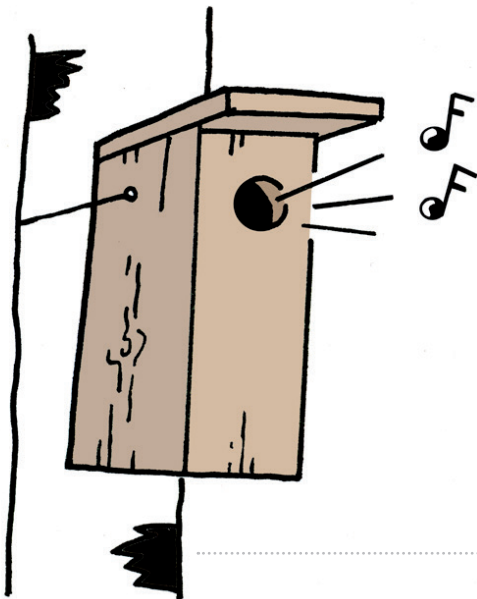
7. Fågeln varnar eller anfaller ett rovdjur

■ De flesta fåglar använder sig av varningslåten om ett rovdjur närmar sig boet eller ungarna. De gör det för att varna andra fåglar, berätta för rovdjuret att det är upptäckt eller för att rovdjuret ska fokusera på den varnande fågeln istället för på boet eller ungarna.

Småfåglarnas varningslåten är ofta höga och skarpa, t.ex. *"it-it-it!"*. Då en fågel börjar stämmer andra i närheten ofta in. Också b.l.a. **trastar** och **hackspettar** varnar ofta högljutt.

Många fåglar försvarar också sina bon och ungar genom att uppträda hotfullt mot inkräktare och göra attacker mot dem. Den vanligaste inkräktaren är en kråka och dem kan andra fåglar jaga iväg med buller och bång.

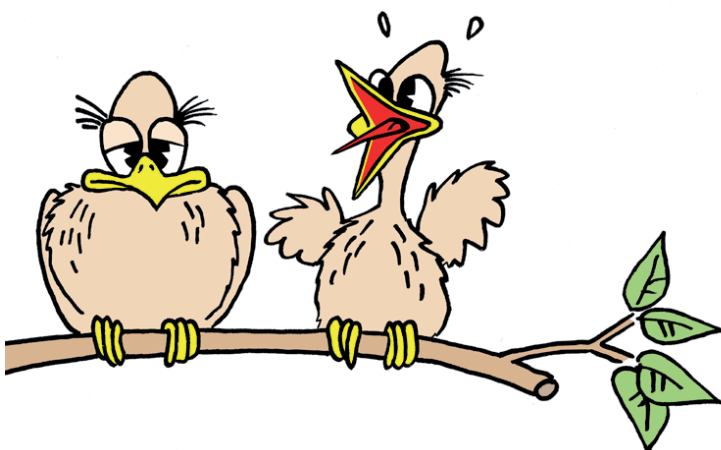
UPPTÄCK SÅ HÄR: Lyssna efter varningslåten och följ med fåglarnas beteenden. Det är ofta lätt att upptäcka fåglar som betar sig nervöst och hotfullt med hektiska låten, särskilt då de jagar iväg en inkräktare.

8. Det hörs ljud av fågelungar från ett bo eller en holk

■ Ungarna har ljud i boet särskilt då föräldrarna hämtar mat åt dem. Vissa arter, särskilt hackspettar, har ljud hela tiden (*"ke-ke-ke-ke..."*).

UPPTÄCK SÅ HÄR: Om du ser en fågel som flyger mot en holk eller ett bo ska du lyssna noga (särskilt om fågeln har mat i näbben).

9. Fågelungarna har lämnat boet

■ Många ungar är lätta att få syn på efter att de har lämnat boet. Särskilt vattenfåglarnas ungar är lätta att betrakta då de följer föräldrarna i flera veckor, och vissa arter ända till hösten.

Många landfåglar matar sina ungar också efter att de har lämnat boet och då kan du få syn på ungar som är ensamma eller med sin förälder. Ungarna är i samma storlek som en vuxen fågel, men ofta blekare i färgerna och kan se lite knasiga ut. När föräldern hämtar mat tigger ofta ungarna med öppen näbb, flaxande vingar och ibland också med ljud.

UPPTÄCK SÅ HÄR: Var noggranna och försök få syn på t.ex.

- En kull med fågelungar på vattnet
- Småfågelungar som väntar på mat och tigger av sin mamma i buskar, på gårdar, under grenar eller på liknande platser.